

UDK: 378.4.072.1(4+7)

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-2-46-47-54

THE IMPORTANCE OF AUTONOMY FOR THE MODERN UNIVERSITIES DEVELOPMENT: EUROPEAN AND AMERICAN CONTEXT

Mokliak Oksana

Candidate of Philological Sciences, Lecturer at the Department of General and Slavic Linguistics and Foreign Languages
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University
e-mail: oxana.mokliak@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1883-1593

Saienko Oleh

Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor at the
Department of General Physics and Mathematics
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University
e-mail: saenkooleg1966@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6433-0522

Matiash Liudmyla

Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor at the
Department of General Physics and Mathematics
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University
e-mail: matyashliudmila2016@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5286-2778

Artiushenko Petro

Candidate of Pedagogic Sciences, Chairman of the Trade Union Committee
Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University
e-mail: artpp64@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-1440-2217

The article reveals the American and European context of university autonomy as a guiding principle of the functioning of higher education establishments; the specifics of American and European models of self-government of higher education establishments are shown. The importance of combining traditional academic values with new principles of efficiency, competitiveness, quality in higher education is emphasized. Academic freedoms are highlighted as one of the most important components of autonomy (freedom of scientific research and publication of their results, freedom to discuss educational material, freedom from institutional censorship and discipline, tolerance for other people's opinions). Emphasis is placed on the role of the university's responsibility to higher education students, society and the state. The issues of modern higher education establishments are represented.

Key words: *university autonomy, academic values, self-government, models of self-governing associativity of higher education establishments, democratization.*

Formulation of the issue. Currently, under the influence of globalization, the development of market relations is the displacement of *traditional academic values* (institutional autonomy, academic freedom, integration of teaching and research, truth-seeking) *new* to the university *principles* of efficiency, competitiveness, quality. The task of combining these values and principles for the organization of a quality educational process is natural for higher education establishments. It should be emphasized that universities with developed self-government occupy the first places in international rankings, have a high level of academic, organizational, personnel, financial autonomy. Historically, the world has developed two models of self-governing associativity of higher education establishments – American and European ones; each of them has its own specifics. Important in these models are academic freedoms, academic responsibility, inclusive governance, the role of the state in the formation of an autonomous model of higher education. Useful for the Ukrainian system of higher education in the modern conditions of reform are the selected principles of university self-government: election of positions; collegial nature of management; representation in the governing bodies of the educational establishment of all categories of teachers, students, departments of the university; the responsibility of the university to society and the state, etc.

Analysis of recent research and publications. The scientific achievements of Ukrainian and

foreign scientists of general pedagogical direction reveal the dynamics of development of Ukrainian university education, the formation of the idea of the university (A. Avrus, D. Bahalii, R. Eimontova, O. Kirdan, L. Korzh-Usenko, M. Yarmachenko, L. Zelenska and others); some attention is paid to the peculiarities of self-government and academic freedoms (N. Demianenko, S. Kalashnikova, V. Luhovyi, K. Timiriaziev, V. Vernadskyi, O. Vorobiova and others), theoretical and practical aspects of the process of autonomy development in Ukrainian and foreign higher education establishments are highlighted (D. Korzhov, N. Levytska, O. Radul, S. Siropolko, M. Suvorov, S. Trubetskoi, V. Yeliutin and others).

Scientific works of philosophical and pedagogical direction are devoted to substantiation of the idea of the university in modern discourse (A. Andreiev, V. Andrushchenko, V. Bakirov, V. Butenko, Yu. Habermas, H.-H. Hadamer, L. Huberskyi, V. Humboldt, V. Kremen, S. Kurbatov, J. Newman, V. Sadovnychi, A. Sbruieva, K. Yaspers, M. Zubrytska and others); the role of university education and autonomy in society (V. Dobrenkov, V. Nechaiev, B. Punko, M. Yatseiko and others); some philosophical and theoretical principles of development of university education on the basis of autonomy (T. Zhyzhko, S. Klepko, N. Ladyzhets, Ya. Pelikan and others).

The next direction of research of the issue is defined as educational-qualimetric. The choice of relevant tools for building models of knowledge quality is presented in the scientific works of Yu. Adler, I. Annienkova, V. Batyshchev, O. Novykov, L. Oderii and others; the influence of autonomy on ensuring the quality of higher education is characterized in scientific researches of O. Dluhopolskyi, V. Madzihon, I. Sokolov, S. Terepyshechi, O. Homeriki and others.

The aim of the article is highlighting the features of the European and American models of self-governing associativity of higher education establishments, the importance of autonomy for the development of Ukrainian universities in the context of regulating their activities by modern regulations.

Presentation of the main research material. Today there is an identification of university activity with the provision of intellectual services, the transformation of higher professional education into a commodity and the determination of academic activity by market mechanisms of regulation [12]. Factors hindering the successful development of higher education are the excessive care of scientific and pedagogical staff due to the low level of university self-government, the dependence of research on sources of funding, as well as weak links between the department – faculty – university – enterprise [13].

Therefore, the following issues of higher education establishments remain relevant today: 1) the mass nature of university education; 2) excessive subordination of the university to government agencies; 3) the prevalence of market relations; 4) *loss of autonomy by university*; 5) the progress of the university – in economics and business, not in knowledge and philosophy, as before.

In this regard, the basic principles of *university self-government*, formulated by V. Dobrenkov and V. Nechaiev, are relevant:

- election of positions;
- collegial nature of management;
- representation in the governing bodies of the educational institution of all categories of teachers, students, departments of the university;
- connection of the university with the society and the state through the board of trustees;
- proper recognition of the Charter as the main document of life of the higher educational establishment [3, p. 284].

Following these principles, there are two models of self-governing associativity of higher education establishments: American elite (leadership) and European mass (inclusive) [7], presented (for universities) by the American University Association (AUA) and the European University Association (EUA) [6]; other two models that bring together higher education institutions are the American Board of Education (ABE) and the European Association of Higher Education Establishments (EAHEE) [10].

The Association of American Universities has a super-migratory character, as it takes care of universities that are leaders in world-class higher education, and forms the highest standards of university activity [9]. The most powerful members of the AAU are private institutions, among them, according to international rankings «Shanghai» and «Times», led by Harvard University and the California Institute of Technology.

The high quality of education in these establishments is determined by a number of principles that are taken into account in teaching, research and governance in universities for a long time. These are: institutional autonomy (independence from external bodies and organizations), academic freedoms (freedom of education, research, creativity) and inclusive governance (interaction of all stakeholders in the management of the institution) [15].

The US Supreme Court interprets institutional autonomy as the right of a university to determine on an academic basis who can teach, why, how to teach, and who can be admitted to a higher education institution. This right is based on the separation of universities from the external influences of federal and state governments, industrial associations, and so on. American establishments provide higher education to citizens and their leaders, and society instead gives them autonomy to carry out this mission [7].

Universities interact with the government through federal funding policies, research grants, and state-funded public universities. Higher education links with other sources of financial support (industry, charities) are constantly expanding. The autonomy of American higher education establishments has made it possible to develop various institutional types that are the driving force behind higher education and the nation as a whole.

Ya. Pelikan names three presidents of American universities who have made significant contributions to the formation of the American University: *Daniel Coit Gilman*, president of the University of California, Johns Hopkins University, the Carnegie Institution, and the First League of Civil Reform; *Andrew Dickson White* is the co-founder of Cornell University, its first president, and the head of the American delegation to the Hague Peace Conference (1899); *William Rainey Harper* – received his doctorate at the age of 19, the first president of the University of Chicago [11, p. 127].

Reformed German universities established postgraduate and doctoral studies. American reformers of higher education, borrowing from German universities the principle of unity of teaching and research, strengthened the link between university and society by establishing strong relations with industry and agriculture [16, p. 105].

Institutional autonomy provides academic freedoms, which include the free production and dissemination of knowledge by university staff through research and teaching; are fundamental for the protection of the rights of the teacher in the process of independent choice of the trajectory of students. Along with freedom comes academic responsibility – providing teachers with the freedom to teach students (mastering knowledge, forming independent judgments). Teachers, as professionals, are responsible for the quality and accuracy of their academic research. The full-time system allows professors to openly pursue their multifaceted activities without fear of eventual dismissal, as all academic activities comply with ethical standards.

Academic freedoms in American universities can be represented as follows [2]:

1) teachers have the right to full freedom in research and the publication of results, provided that they comply with other academic responsibilities, but research involving funding must be agreed with the authorities;

2) teachers have the right to freedom in discussing their teaching material, but must avoid controversial issues that do not relate to the subject (restrictions due to religious or other aspects, which must be clearly stated in writing);

3) teachers and staff should be free from institutional censorship or discipline, and should show respect for other people's opinions.

The Supreme Court finds that academic freedoms flourish «... by autonomous decision-making by academic staff independently», and the courts must protect this freedom. Academic freedoms are a high value for teachers and students, the basis of the university's desire for the

common good [10].

Inclusive (distributed or joint) governance involves the joint efforts of management, administration, teachers in the internal management of the university. American establishments of higher learning are characterized by a variety of management structures and functions. The governance of civil society distinguishes American higher education from most other countries in the world where universities are subordinate to the state. American higher education establishments are to some extent accountable to the government, but have historically been given autonomy in the exercise of their educational functions through independent councils that work with presidents, senior administrators, and faculty leaders.

In 2006, the Working Group of Association of Governing Boards (AGB) on Public Governance in American Higher Education completed a long-term study of the presidency and presented a number of new requirements and expectations. As a result of the analysis, it was proposed to introduce «integrated leadership», in which the president is a purposeful, advisory, advisory force capable of making and adjusting decisions. In addition, it was recommended that presidents focus more on the large community of higher education, maintain public trust, take into account the needs of the nation, and create a new common spirit in governance. According to the working group, the leadership of this model unites the president, faculty and board, which will contribute to a clearly defined, universally recognized activity of the university [14].

All components of the institution are interdependent, and each part of the established apparatus has its responsibilities: the administration is responsible for the functioning of the university, teachers – for the curriculum. Such a model of governance can be influenced by external relations between the body and the organizations (for example, the governor appoints the governing body of the whole system or its members). The legal authority of the university belongs to the governing body, and all components of the institution are interconnected [15].

In the European Higher Education Area, autonomy is somewhat different than in North America. Thus, the European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) is characterized by different political systems, higher education systems, educational traditions, languages, aspirations and aspirations, which makes it impossible to adopt a unified educational standard. When formulating standards and recommendations, general principles are preferred. It is believed that this approach contributes to the convergence of the various professional communities that make up the European Higher Education Area [4].

According to the concept of the European University Association, autonomy is four-dimensional – academic, organizational, personnel and financial. The study of each of the types of autonomy gives grounds to conclude about the general level of university autonomy.

The main trends in the formation and development of self-government in European higher education are: reducing state intervention in the educational process, a wide variety of national models of autonomy and governance according to academic self-government and external reporting, student participation in institutional governance and decision making, increasing opportunities to create their own organizational structures, optimizing the balance between autonomy and reporting, spreading dual models of governance, increasing freedom in choosing an academic profile, increasing autonomy in solving financial issues.

The modern European Higher Education Area is based on international cooperation, should provide free access to quality higher education, based on the principles of democracy and independence, their independence (scientific and research), should enhance the mobility of students and teachers, lay the foundations for personal and professional development.

Today, European universities cannot compete with American ones for many reasons. The latter occupy the first positions in many international rankings of higher education establishments, as they are completely independent in four dimensions – academic, organizational, financial and personnel. Thus, one of the main conditions for the successful development of university education is autonomy. Researchers consider its radical expansion to be the main factor in full-fledged competition

between European and American universities. «Autonomy is understood as the freedom of a higher education establishment in the selection of students, regulation and distribution of funds on its own initiative and at its own discretion, horizontal agreements – the creation of a network of contacts between universities» [17, p. 27].

There are now about 11,000 higher education establishments in the world with about 70 million students. Expenditures from the budget for the maintenance of institutions were compared with expenditures for the social sphere. That is why the autonomy of universities in different countries (including England) is limited, because the state wants to control the use of funds allocated for higher education [1].

It should be borne in mind that the realization of academic freedoms and the right to autonomy cannot be absolute. There is no state in the world that does not exercise control over its universities. In the last decade of XX century the idea of restricting academic freedoms became widespread. It is a question of high moral responsibility of university before a society and the state and, consequently, about its accountability to these institutes. This is explicitly stated in Article 13 of the Universal Declaration of Higher Education for the 21st century: «Higher education establishments should be given autonomy in their internal affairs, but such autonomy should be accompanied by clear accountability to government, students and society at large» [8, c. 15].

Freedom of learning, inextricably linked to freedom of teaching and research, is that the student has the right to choose courses that are in his or her scientific interest. Unfortunately, in practice, the degree of academic freedom is often determined by the source of funding for the university.

If in the 60s of the twentieth century higher education systems in Western European countries are clearly centralized, then in the 70s there is a tendency to decentralize government and democratization. The following directions are typical for the end of the 80s: 1) increasing the number of representatives of business structures in the management of higher education; 2) change of management methods of higher education establishment; 3) involvement in the management of specialists in the field of science of education and management; 4) increasing the flexibility of the training process in individual higher education establishments, changing the structure for solving new problems [5, p. 12].

Also at this time, in connection with the intensification of competition in the field of higher education, the problem of improving the quality of training is a priority. This has led to the need to improve the management system of higher education, which, given the new challenges of society, must be self-governing and self-regulatory. There must be a transition from public administration to the principles of market regulation. This involves a significant expansion of autonomy, development of detailed indicators and criteria for assessing the quality of education and research, transition to selective priority funding depending on the rating of the institution, the development of competition in higher education, minimizing all centralized state action on universities.

Conclusions and prospects for further development. The dynamics of modern life, diverse activities of the individual in terms of growing demands on the graduate, reforming the education sector lead to a reorientation of higher education as an important social institution in accordance with the challenges, demands and needs of society. Today, autonomy determines the institution's relations with the state and the community, the quality of specialist training and responsibility for the educational services provided. European and American models of self-governing associativity of higher education establishments have their own specifics, are based on autonomy, academic freedoms, and collegial management of the educational establishment.

The subject of further scientific research may be the study of autonomy and academic freedoms in different countries.

References

1. *Association of American Universities*. URL: <https://www.aau.edu> [in English].
2. Vorobiova, O. P. (2015). *Avtonomiia ta vriaduvannia u vyshchii osviti [Autonomy and governance in higher education]*. Kyiv: In-t vyshchoi osvity NAPN Ukrainy [in Ukrainian].

3. Dobrenkov, V. I., Nechaev, V. Ya. (2003). *Obschestvo i obrazovanie [Society and Education]*. Moscow: INFRA-M [in Russian].
4. Frolova, E. V. (2006). *Akademicheskie tsennosti sovremennogo universiteta: sotsialno-filosofskiy analiz [Academic values of a modern university: socio-philosophical analysis]. (Candidate's theses)*. Moscow. [in Russian].
5. Gabriellova, T. Yu., Kondratov, V. T. (1993). *Sovremennye kontseptsii i problemy upravleniya vuzami [Modern concepts and problems of university management]*. Kiev: Institut kibernetiki imeni V. M. Glushkova [in Russian].
6. Goptareva, I. B. *Akademicheskie svobody i sovremennyy universitet [Academic freedom and a modern university]*. URL: <http://elib.osu.ru/bitstream/123456789/986/1/1666-1672.pdf> [in Russian].
7. Luhovyi, V. I., Sliusarenko, O. M., Talanova, Zh. V. (2014). *Natsionalna samovriadnist u vyshchii osviti SSHA: dosvid dlia Ukrainy [National self-government in US higher education: experience for Ukraine]. Vyshcha osvita Ukrainy—Higher Education of Ukraine*, (1), 217–225. [in Ukrainian].
8. Luhovyi, V. (2016). *Samostiinist, nezalezhnist i vidpovidalnist vyshchoho navchalnogo zakladu [Self-determination, independence and responsibility of higher education]. Osvita—Education*, (16–23), 4–5. [in Ukrainian].
9. Pelikan, Ya. (2009). *Ideia Universytetu. Pereosmyslennia [Idea for the University. Rethinking]*. Kyiv: Dukh i litera. [in Ukrainian].
10. Sadovnichiy, V. A., Belokurov, V. V., Sushko, V. G., Shikin, E. V. (1995). *Universitetskoe obrazovanie: priglashenie k razmyshleniyu [University Education: An Invitation to Reflection]*. Moscow: Moscow university. [in Russian].
11. *Statement of Association of American Univerities*. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED555641.pdf> [in English].
12. *Statement on Board Responsibility for Institutional Governance*. URL: <https://www.agb.org/statements/2007/agb-statement-on-board-accountability> [in English].
13. *Universytetska avtonomiia: ii druzi ta vorohy [University autonomy: its friends and enemies]*. Kyiv: Takson [in Ukrainian].
14. Volosnikova, L. M. (2005). *O printsipe akademicheskoy avtonomii [On the principle of academic autonomy]. Universitetskoe upravlenie: praktika i analiz [University management: practice and analysis]*, (5), 44–49 [in Russian].
15. *Yevropeyskiy dosvid dlia stvorennia efektyvnoi systemy kontroliu ta otsinky yakosti vyshchoi osvity v Ukraini. Analychna zapyska [European experience for creating an effective system of control and evaluation of the quality of higher education in Ukraine. Analytical note]*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/745/> [in Ukrainian].
16. *Zakluichitelny doklad Vsemirnoy konferentsii YUNESKO «Vysshee obrazovanie v XXI veke: Podhody i prakticheskie mery» (g. Parizh, 5-9 okt. 1998 g.) [Final Report of the UNESCO World Conference «Higher Education in the 21st Century: Approaches and Practical Measures» (Paris, 5-9 October, 1998)]* [in Russian].
17. *1940 Statement of Principles on Academic Freedom and Tenure*. URL: <https://www.aaup.org/report/1940-statement-principles-academic-freedom-and-tenure> [in English].

ЗНАЧЕННЯ АВТОНОМІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Мокляк Оксана Іванівна

кандидат філологічних наук, викладач кафедри загального і слов'янського мовознавства та іноземних мов
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Саєнко Олег Васильович

кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри загальної фізики і математики
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Матяш Людмила Олександрівна

кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри загальної фізики і математики
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Артюшенко Петро Петрович

кандидат педагогічних наук, голова профспілкового комітету
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Вступ. У статті розкрито американський і європейський контекст автономії університету як провідного принципу функціонування закладу вищої освіти; показано специфіку американської та європейської моделей самоврядування закладів вищої освіти. Підкреслено значення поєднання традиційних академічних цінностей з новими принципами ефективності, конкурентоздатності, якості у вищій школі. Висвітлено академічні свободи як один із найсуттєвіших складників автономії (свобода наукових досліджень і публікація їх результатів, свобода обговорення навчального матеріалу, свобода від інституційної цензури й

дисципліни, толерантність до думок інших людей). Закцентовано увагу на ролі відповідальності університету перед здобувачами вищої освіти, суспільством, державою. Репрезентовано проблеми сучасних закладів вищої освіти.

Метою статті є висвітлення особливостей європейської й американської моделей самоврядної асоціативності закладів вищої освіти, значення автономії для розвитку вітчизняних університетів в контексті регулювання їх діяльності сучасними нормативними документами.

Методи: історіографічний аналіз, термінологічний аналіз, причиново-наслідковий, хронологічно-змістовий, метод інтерпретації й узагальнення.

Результати. Сьогодні функціонують дві моделі самоврядної асоціативності закладів вищої освіти: американська елітна (лідерська) і європейська масова (інклюзивна), представлені (стосовно університетів) Асоціацією американських університетів (AAU) та Європейською асоціацією університетів (ЕАУ).

Асоціація американських університетів має суперелітний характер, оскільки опікується університетами, що є лідерами вищої школи світового масштабу, та формує найвищі стандарти університетської діяльності. Найбільш потужними складниками AAU є приватні заклади, серед них, за даними міжнародних рейтингів «Шанхайський» і «Times», лідирують Гарвардський університет і Каліфорнійський інститут технологій.

У європейському просторі вищої освіти автономія децю інша, ніж у північноамериканському. Так, для Європейської асоціації із забезпечення якості вищої освіти (ENQA) характерні різні політичні системи, системи вищої освіти, освітні традиції, мови, прагнення та сподівання, що зумовлює неможливість прийняття уніфікованого освітнього стандарту. Під час формування стандартів і рекомендацій перевага надається загальним принципам.

Оригінальність. Вітчизняна система вищої освіти сьогодні перебуває на шляху кардинального реформування. Закон України «Про вищу освіту» (2014) задекларував функціонування закладів вищої освіти з дотриманням принципів автономії й академічних свобод. Тому особливого значення набуває дослідження й екстраполяція на український освітньо-науковий ландшафт позитивного досвіду діяльності університетів світу, зокрема американських і європейських, що мають високий рівень самостійності і за рахунок нього посідають перші місця в провідних міжнародних рейтингах.

Висновки. Динаміка життя сучасної людини, різнопланова діяльність особистості в умовах усе зростаючих вимог до випускника вишу, реформування освітньої галузі зумовлюють переорієнтацію діяльності закладу вищої освіти як важливого соціального інституту відповідно до викликів, запитів та потреб соціуму. Сьогодні автономія визначає відносини закладу з державою та громадою, якість підготовки спеціаліста й відповідальність за надані освітні послуги. Європейська й американська моделі самоврядної асоціативності закладів вищої освіти мають свою специфіку, базуються на автономії, академічних свободах, колегіальному управлінні навчальним закладом.

Ключові слова: автономія університету, академічні цінності, самоуправління, моделі самоврядної асоціативності закладів вищої освіти, демократизація.

Список використаної літератури

1. Автономія та врядування у вищій освіті: монографія / О. П. Воробйова та ін. Київ: Ін-т вищої освіти НАПН України, 2015. 192 с.
2. Волосникова Л. М. О принципе академической автономии. *Университетское управление: практика и анализ*. 2005. № 5. С. 44–49.
3. Габриэлова Т. Ю., Кондратов В. Т. Современные концепции и проблемы управления вузами. Киев: Ин-т кибернетики имени В. М. Глушкова, 1993. 36 с.
4. Гоптарева И. Б. Академические свободы и современный университет. URL: <http://elibrary.osu.ru/bitstream/123456789/986/1/1666-1672.pdf> (дата звернення: 28.07.2021).
5. Добренёв В. И., Нечаев В. Я. Общество и образование. Москва: ИНФРА-М, 2003. 381 с.

6. Європейський досвід для створення ефективної системи контролю та оцінки якості вищої освіти в Україні. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/745/> (дата звернення: 28.07.2021).
7. Заключительный доклад Всемирной конференции ЮНЕСКО «Высшее образование в XXI веке: Подходы и практические меры» (Париж, 5–9 окт. 1998 г.). Париж, 1998. 21 с.
8. Луговий В. І., Слюсаренко О. М., Таланова Ж. В. Національна самоврядність у вищій освіті США: досвід для України. *Вища освіта України*. 2014. № 1, дод. 1: Наука і вища освіта. С. 217–225.
9. Луговий В. Самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу. *Освіта*. 2016. 16–23 березня. С. 4–5.
10. Пелікан Я. Ідея Університету. Переосмислення. Київ: Дух і літера, 2009. 360 с.
11. Садовничий В. А., Белокуров В. В., Сушко В. Г., Шикин Е. В. Университетское образование: приглашение к размышлению. Москва: Моск. ун-т, 1995. 352 с.
12. Університетська автономія: її друзі та вороги. Київ: Таксон, 2008. 180 с.
13. Фролова Е. В. Академические ценности современного университета: социально-философский анализ: дисс. ... канд. филос. наук: 09.00.11. Москва, 2006. 144 с.
14. 1940 Statement of Principles on Academic Freedom and Tenure. URL: <https://www.aaup.org/report/1940-statement-principles-academic-freedom-and-tenure> (дата звернення: 28.07.2021).
15. Association of American Universities. URL: <https://www.aau.edu> (дата звернення: 28.07.2021).
16. Statement of Association of American Universities. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED555641.pdf> (дата звернення: 28.07.2021).
17. Statement on Board Responsibility for Institutional Governance. URL: <https://www.agb.org/statements/2007/agb-statement-on-board-accountability> (дата звернення: 28.07.2021).

Отримано редакцією 29.08.2021 р.

УДК 378:37.07

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-2-46-54-66

ПРОГНОСТИЧНА ФУНКЦІЯ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Гораш Катерина Вікторівна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри менеджменту освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

e-mail: kateryna.vik@ukr.net

ORCID ID: 0000-0001-8625-9774

У статті висвітлено результати аналізу теоретичних основ і практики прогнозування як однієї з основних функцій управлінської діяльності. Зокрема, акцентовано увагу на ролі прогнозування в управлінні розвитком закладів освіти в сучасних умовах реформування освітньої системи України та світових викликів (пандемія COVID-19). Уточнено сутність і визначено зміст прогностичної функції керівника закладу освіти; розкрито її роль у системі ключових управлінських функцій. Описано методи прогнозування, що застосовуються в менеджменті (екстраполяція, моделювання, методи експертного оцінювання тощо). За результатами анкетування та співбесід з керівниками закладів освіти (48 опитаних) з'ясовано проблеми застосування ними методів прогнозування в управлінській діяльності та потребу фахової підготовки керівників закладів освіти до прогнозування розвитку закладів освіти, освітнього середовища тощо.

Ключові слова: прогнозування, освітній менеджмент, прогностична функція, функції управління, методи прогнозування.

Постановка проблеми. Глобальні інтеграційні процеси, науково-технічний прогрес і виклики сучасності суттєво впливають на характер, напрями та зміст державних змін і розвиток громадянського суспільства в Україні, зокрема на стан і визначення стратегій модернізації всіх сфер, особливо освіти і науки як такої, що відіграє важливу роль у забезпеченні державних реформ.

Європейська інтеграція України передбачає приєднання української науки й освіти до міжнародного освітнього простору, визначає нові вектори розвитку вітчизняної освітньої системи та зумовлює реформування всіх складників освітньої системи – від дошкільної до вищої й післядипломної [17]. Це підтверджує об'єктивну потребу в розробленні прогностичних моделей розвитку закладів освіти з метою передбачення результатів реформ як